

Reactienota – Concept voorkeursalternatief Hoogspanningsstation omgeving Sloegebied

Colofon

Projectnaam	Hoogspanningsstation omgeving Sloegebied
Versienummer	Definitief, 2 oktober 2024
Locatie	gemeente Borsele
Bevoegd gezag	Ministerie van Klimaat en Groene Groei
Projectleiding	Ministerie van Klimaat en Groene Groei
Auteur	Sweco Nederland

Inhoud

Colofon.....	2
Inleiding	4
Reacties voorkeursalternatief Hoogspanningsstation omgeving Sloegebied	5

1 Inleiding

Het ministerie van Klimaat en Groene Groei (KGG) en TenneT TSO B.V. (TenneT) willen een nieuw 380 kV hoogspanningsstation realiseren in of nabij het Sloegebied. Op het bestaande hoogspanningsstation Borssele is geen ruimte voor de aansluiting van nieuwe initiatieven zoals Net op zee - Nederwiek 1. Daarom is in of nabij het Sloegebied een nieuw 380 kV hoogspanningsstation noodzakelijk. In het concept Voorkeursalternatief (concept-VKA) wordt de voorkeur aangegeven voor een locatie van een hoogspanningsstation aan de Liechtensteinweg. De keuze hiervoor is gemaakt op basis van opgevraagde adviezen, reacties, het milieueffectrapport Fase 1 (MER Fase 1) en de Integrale Effectenanalyse (IEA). Op deze conceptversie kon iedereen reageren.

Van vrijdag 10 mei 2024 tot en met donderdag 20 juni 2024 lag het concept-VKA ter inzage. In die periode was het mogelijk om een reactie in te dienen. Er zijn dertien reacties ingediend. In hoofdstuk 2 van deze Reactienota zijn de ingediende reacties samengevat en van een antwoord voorzien. Er is tevens aangegeven of en hoe met de reacties rekening is gehouden bij het vaststellen van het voorkeursalternatief.

De behandeling van de reacties gebeurt in tabelvorm waarin elke reactie op basis van volgorde van het registratienummer wordt behandeld. De tabel bestaat uit vier kolommen. De eerste kolom geeft aan elk inhoudelijk punt uit de reactie een eigen nummer. Dat nummer bestaat uit het volgnummer voor elk inhoudelijk punt zodat in de Reactienota op eenvoudige wijze kan worden gezocht en verwezen naar een specifiek inhoudelijk punt. In de tweede kolom staat het unieke registratienummer zoals opgenomen in de anonieme reactiebundel en is het inhoudelijke punt samengevat beschreven. In de derde kolom is de beantwoording van het inhoudelijke punt opgenomen. In de vierde kolom is per inhoudelijk punt aangegeven of dit leidt tot een wijziging in het concept-VKA of andere documenten.

Veelgebruikte afkortingen

Afkorting	Betekenis
IEA	Integrale Effectenanalyse
GW	Gigawatt
kV	Kilovolt
MER	Milieueffectrapport (het product)
mer	Milieueffectrapportage (de procedure)
(Ministerie van) VRO	Ministerie van Volkshuisvesting en Ruimtelijke Ordening
(Ministerie van) KGG	Ministerie van Klimaat en Groene Groei
NRD	Notitie Reikwijdte en Detailniveau
VKA	Voorkeursalternatief

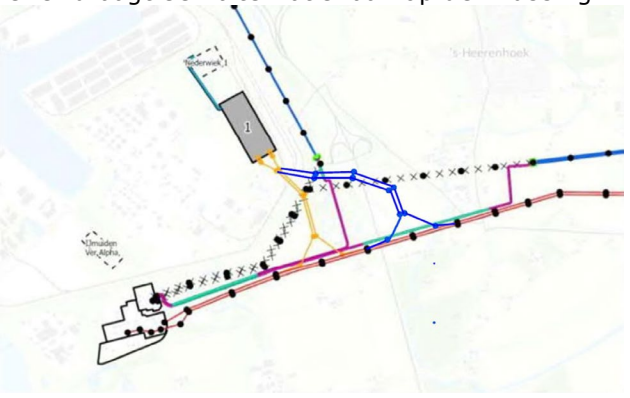
Indiener	Reactie	Beantwoording	Doorwerking in documenten
1.	202404268 (particulier)		
1.1	De indiener is tegen de bedachte locatie aangezien dit de locatie is die het dichtst bij de woning van de indiener is. In een eerder stadium heeft de indiener reeds aangegeven dat de voorkeur uitgaat naar de andere twee locaties zover mogelijk in het industriegebied. Momenteel vindt de indiener de plannen wel erg dicht aan de grens van het industriegebied richting de dorpen 's-Heerenhoek en Borssele.	Wij begrijpen dat het concept voorkeursalternatief, de Liechtensteinweg, niet voor iedereen de voorkeurslocatie is en dat ook deze locatie impact heeft op de omgeving van mensen. Echter, wij hebben beoogd om zo zorgvuldig mogelijk een voorkeursalternatief voor te stellen. Hierbij hebben we een afweging gemaakt tussen een breed aantal belangen binnen de thema's: milieueffecten, omgeving, techniek, toekomstige ontwikkelingen en kosten. Over de gehele breedte is geconcludeerd dat alternatief 1 het beste scoort en is daarmee aangemerkt als voorkeursalternatief. Uitzondering hierop is dat alternatief 3 naar verwachting goedkoper is, echter heeft dit alternatief ook veruit de meeste negatieve impact op het milieu en de omgeving.	Niet van toepassing.
2.	202404277 (particulier)		
2.1	De indiener woont een kilometer van het voorgenomen verdeelstation en maakt zich zorgen over geluidsoverlast. Het project gaat volgens de indiener ten koste van de leefbaarheid. De frequentie is vergelijkbaar met die van zogenaamde containerschepen die bananen vervoeren. Deze schepen hebben drie à vier generatoren die ca. 750 containers van stroom voorzien. Dit veroorzaakt een nare resonantie, een lage frequentie die doordringt tot in de huizen. Er wordt gesproken over techniek, kosten en milieu. Over de leefbaarheid leest de indiener echter niets terug. De voorkeurslocatie uit de concept-VKA-notitie is dus niet de voorkeurslocatie van de indiener. Hoe wordt geborgd dat de indiener geen geluidsoverlast zal krijgen?	Tijdens MER fase 1 is het thema geluid onderzocht. Daaruit bleek met name dat locatie 3 negatief scoorde op dit thema. Locaties 1, 2 & 4 scoren vergelijkbaar ten opzichte van elkaar. Het thema geluid (waaronder ook laag frequent geluid) is meegewogen in de keuze van het concept VKA. Onderdeel van de volgende projectfase, de planuitwerking, is het uitvoeren van geluidsonderzoek. Hiermee wordt onderzocht of de geluidsemissies van het voorgenomen initiatief voldoen aan de wettelijke vereisten. Het kan zijn dat op basis van de uitkomsten van het geluidsonderzoek TenneT extra maatregelen moet nemen. TenneT houdt in de planvorming rekening met de komst van transformatoren op het nieuwe hoogspanningsstation omgeving Sloegebied. Dat betekent dat ze worden onderzocht in het geluidsonderzoek. In de praktijk zullen deze echter niet meteen geplaatst worden. Als gevolg zal voorlopig de werkelijke geluidsproductie lager zijn dan blijkt uit het geluidsonderzoek. In de omgeving van Borssele laat TenneT momenteel een onderzoek uitvoeren naar de geluidsemissies van haar bestaande installaties. Als blijkt dat deze boven de wettelijke norm uitkomen zal TenneT maatregelen treffen om de geluidsemissies te beperken. De indiener geeft aan dat met name laagfrequent	Niet van toepassing.

Indiener	Reactie	Beantwoording	Doorwerking in documenten
		geluid leidt tot overlast. TenneT houdt in het reeds lopende onderzoek en het aankomende geluidsonderzoek rekening met zogenaamd laagfrequent geluid. Voor een verdere toelichting op het thema geluid en hoe TenneT daarmee om gaat verwijzen we naar de themapagina over geluid van TenneT: Geluid (tennet.eu). In hoofdstuk 3 van de IEA is onder het thema Milieu ingegaan op de Leefomgeving en gezondheid. In MER Fase 1 deel B is in hoofdstuk 6 ook ingegaan op de Leefomgeving en gezondheid.	
3.	202404290 (Natuurmonumenten)		
3.1	Indiener is blij dat er een voorkeurslocatie gevonden is binnen de begrenzing van het Sloegebied. Indiener onderschrijft dan ook de voorkeur voor deze locatie. Desalniettemin is de indiener bezorgd over de aansluitingen en kruisingen die gerealiseerd moeten worden en de impact die dit heeft op de aangrenzende natuurterreinen. Dit geldt voor zowel de eindsituatie als voor de uitvoering van de werkzaamheden.	Wij nemen deze reactie ter kennisgeving aan en danken u voor de betrokkenheid in het proces. TenneT gaat in de volgende fase, de planuitwerking, in detailniveau kijken naar de milieueffecten die het nieuwe hoogspanningsstation, zowel in de realisatiefase als de eindfase, heeft op de aanwezige milieuwwaarden. Dit gebeurt op basis van conditionerende veld- en bodemonderzoeken. De natuurwaarden die geraakt worden door de realisatie van het hoogspanningsstation en bijbehorende verbindingen zullen zorgvuldig beschouwd worden in deze volgende projectfase. TenneT laat onder andere ecologisch onderzoek uitvoeren naar beschermde soorten en zal, als deze aanwezig blijken, passende maatregelen nemen om deze te beschermen. Onderdeel van de planuitwerkingsfase is ook het uitwerken van een landschapsplan. Hierin staat de inpassing van het project centraal en krijgt ook eventueel benodigde natuurcompensatie een plek. Graag betrekken wij de indiener bij de planvorming en gaan wij constructief het gesprek aan over de natuurwaarden die geraakt worden door dit initiatief.	Niet van toepassing.
4.	202404298 (Gemeente Borsele)		
4.1	Indiener geeft aan kennis te hebben genomen van het concept- voorkeursalternatief, de milieueffectrapportage fase 1 en de Integrale effectenanalyse 380 kV- hoogspanningsstation omgeving Sloegebied. Het zijn heldere documenten met het waarom, nut en noodzaak, de doelstellingen en opgave van een nieuw 380kV- hoogspanningsstation in of nabij het Sloegebied. Indiener bedankt voor het zorgvuldige proces. Indiener is ambtelijk en bestuurlijk tijdig betrokken en geeft aan dat de inwoners	Wij nemen deze reactie ter kennisgeving aan en danken u en uw inwoners voor de betrokkenheid in het proces.	Niet van toepassing.

Indiener	Reactie	Beantwoording	Doorwerking in documenten
	tijdens verschillende informatiebijeenkomsten zijn geïnformeerd.		
4.2	Tijdens het Bestuurlijk Overleg op 28 maart 2024 vroeg het toenmalige ministerie van Economische Zaken en Klimaat (hierna EZK), nu Klimaat en Groene Groei (hierna KGG), aan de Provincie Zeeland, het waterschap Scheldestromen en de gemeenten Vlissingen en Borsele om, op basis van de tijdens het overleg gepresenteerde stukken, een gezamenlijk regioadvies uit te brengen aan het ministerie. In een brief van 9 april 2024 is dit regioadvies gedeeld. Het advies van de indiener was om alternatief 1 Liechtensteinweg, te bepalen als voorkeursalternatief. Dit omdat uit de onderliggende milieueffectrapportage fase 1 en de Integrale effectenanalyse blijkt dat dit alternatief op veel van de thema's het beste scoort. Een advies waar de indiener nog steeds achter staat.	Wij hebben deze reactie meegenomen bij het vaststellen van het voorkeursalternatief. We waren voorafgaand aan de publicatie van het concept voorkeursalternatief blij om te horen dat het gezamenlijke regioadvies overeenkomt met de locatie welke het beste scoort in de milieueffectrapportage fase 1 en de Integrale effectenanalyse, namelijk alternatief 1 Liechtensteinweg. Het is goed om te horen dat dit regioadvies ongewijzigd is.	Niet van toepassing.
4.3	Het voormalige ministerie van EZK, nu KGG, en TenneT TSO B.V. (hierna TenneT) hebben steeds uitgesproken dat een nieuw 380 kV-hoogspanningsstation op de locatie Liechtensteinweg, Belgiëweg Oost of Frankrijkweg betekent dat er aanpassingen nodig zijn aan de bestaande 150 kV-verbindingen Borssele-Vlissingen en Borssele-Goes de Poel/Terneuzen. Vanaf het nieuwe 380 kV-hoogspanningsstation moet bovengronds ingelust worden op de lijn Borssele-Rilland. Maar omdat een 380 kV-verbinding niet bovengronds mag kruisen met een bovengrondse 150 kV-verbinding moeten de bestaande 150 kV-verbindingen anders uitgevoerd worden. Vanaf de 2de helft van 2023 is door KGG en TenneT gecommuniceerd dat deze uitvoering het ondergronds brengen (verkabelen) van deze 150 kV-verbindingen betreft vanaf het hoogspanningsstation Borssele in oostelijke en noordoostelijke richting. Afhankelijk van de definitieve locatie van het nieuwe 380 kV-hoogspanningsstation betekent dit dat er minimaal 21 masten en minimaal 6 kilometer aan bovengrondse hoogspanningslijnen op het grondgebied van de gemeente Borsele verdwijnen. Dit is ook als uitgangspunt genomen in de milieueffectrapportage fase 1 en de Integrale effectenanalyse. Met dit uitgangspunt is door KGG en TenneT	Wij begrijpen dat deze ontwikkeling als ongewenst wordt gezien en begrijpen dat deze verandering vragen op roept. Helaas kunnen omstandigheden veranderen, zeker in een langer proces. De netcongestie aanpakken zien wij, en vele anderen, nu als een belangrijk maatschappelijk probleem, waardoor er uiteindelijk een andere keuze is gemaakt. Uit het congestiemanagementonderzoek dat op 10 juli jl. is gepresenteerd is namelijk gebleken dat het ondergronds brengen (verkabelen) van de 150 kV verbindingen volgens de geplande lengte een heel nadelig effect heeft op de transportcapaciteit van de 150 kV verbinding tussen Borssele en Terneuzen. Daardoor zou de netcapaciteit in Zeeuws-Vlaanderen met circa 10% afnemen. Dit is niet acceptabel, gezien de huidige netcongestie met onder andere een wachtlijst die er is voor afnemers die op een nieuwe of zwaardere aansluiting wachten. Inmiddels is duidelijk dat het deel van de 150 kV verbinding van Borssele naar Vlissingen/Middelburg wel volgens het oorspronkelijke plan (+/- 2,0 km) verkabeld kan worden, vanaf het hoogspanningsstation bij Borssele tot de rotonde Europaweg Oost/Assenburgweg. De 150 kV hoogspanningsverbindingen vanaf Borssele richting Goes de Poel en richting Terneuzen kunnen over circa 500 meter verkabeld worden, in plaats van de geplande 3,6 km. In het vervolgproces van het project (MER fase 2) zal het Voorkeursalternatief uitgewerkt worden en zullen de details gedeeld worden met de omgeving. In ieder geval is duidelijk dat zo veel mogelijk met	Niet van toepassing.

Indiener	Reactie	Beantwoording	Doorwerking in documenten
	draagvlak gecreëerd voor dit project én zijn verwachtingen gewekt bij de indiener en de inwoners. De indiener leest echter in de stukken dat de bevindingen uit het lopende congestiemanagementonderzoek consequenties kunnen hebben voor het ondergronds brengen van de 150 kV-verbinding Borssele-Vlissingen en/of Borssele-Goes de Poel/Terneuzen. Mogelijk moet de lengte van het ondergrondse kabeltracé worden ingekort. De indiener kan zich hier absoluut niet in vinden. Vanuit het oogpunt van behoud en versterken van de leefkwaliteit in Borsele dringt de indiener er op aan om het oorspronkelijk idee van verkabelen als uitgangspunt te behouden in de verdere planuitwerking, inpassing van het voorkeursalternatief en in de milieueffectrapportage fase 2.	gestuurde boring gewerkt wordt, hiermee ondanks extra kosten tegemoetkomend aan de wens van de omgeving. De wijziging heeft overigens geen gevolgen voor de keuze van het (concept) voorkeursalternatief (zie ook bijlage 1 bij het VKA document). Immers voor drie van de vier locatieopties was dezelfde verkabeling voorzien en de vierde locatie optie (Weelhoekweg) scoort ten opzichte van de andere locatie opties aanzienlijk slechter. Deze nieuwe inzichten, voortkomend uit het genoemde congestiemanagementonderzoek, zijn voorafgaand aan de publicatie van het concept voorkeursalternatief ambtelijk en bestuurlijk toegelicht aan de gemeente Borsele en provincie Zeeland. Na de publicatie is een gesprek geweest tussen TenneT en wethouder van de gemeente Borsele. In dit gesprek is de situatie verder toegelicht en besproken.	
5.	202404307 (particulier)		
5.1	Eerder in het proces (Januari 2023) lag de concept-NRD ter inzage gebaseerd op meerdere opties waarop de indiener een zienswijze heeft ingediend. In de Nota van antwoord d.d. 1 juni 2023 werden zienswijzen gebundeld en beantwoord. Hierbij wil de indiener opmerken dat de beantwoording van algemene aard was gebaseerd op een breed veld gericht op meerdere opties, en de beantwoording niet, of deels aansloot op stellingen in de zienswijze.	Wij nemen deze opmerking mee in het vervolg van de procedure. Het is gebruikelijk om reacties/zienswijzen samen te vatten in de Reactienota/Nota van Antwoord omdat dit de leesbaarheid ten goede komt. In de beantwoording van de reacties op de concept-NRD is ervoor gekozen om de reactie op een bepaald onderwerp te beantwoorden bij de reactie waar deze het eerst naar voren kwam. Als er andere reacties waren die betrekking hadden op hetzelfde onderwerp is daarnaar verwezen. Ook in reactienota's van andere projecten werken we met verwijzingen naar eerder gegeven antwoorden, zeker als er veel reacties zijn. We begrijpen dat dit onpersoonlijk kan overkomen, maar het komt de leesbaarheid en efficiëntie van antwoorden ten goede. Uw reactie op het concept-VKA hebben we onderstaand geprobeerd meer uitputtend te beantwoorden, daarnaast kunt u altijd contact opnemen met Bureau Energieprojecten en/of de omgevingsmanager van TenneT.	Niet van toepassing.
5.2	De indiener geeft aan dat de inpassing van het voorkeursalternatief gebiedspecifieke vragen naar voren brengt. Richtafstanden van magneetvelden zijn kritisch nabij het woonadres van de indiener door meerdere hoogspanningsverbindingen en verschillende richtingen.	TenneT volgt het landelijk beleidsadvies voor magnetische velden in alle onderdelen van het hoogspanningsnet. Dit beleidsadvies beoogt ervoor te zorgen dat er, waar redelijkerwijs mogelijk, geen woningen in een magneetveldzone van een nieuwe hoogspanningsverbinding komen te liggen. Om blootstelling aan magneetvelden te beperken, neemt TenneT bijvoorbeeld technische maatregelen bij de aanleg van een nieuwe hoogspanningsverbinding of bij een nieuw hoogspanningsstation. Waar het kan, wordt zo veel mogelijk afstand gehouden tot woningen en andere plaatsen waar mensen langdurig	Niet van toepassing.

Indiener	Reactie	Beantwoording	Doorwerking in documenten
		verblijven. Dat is het uitgangspunt bij nieuwe hoogspanningslijnen boven de grond. Voor andere onderdelen van het hoogspanningsnet geldt dit afstandsadvies niet. Het is dan voldoende om technische maatregelen te nemen waarmee de magneetvelden worden beperkt aan de bron. We noemen dat bronmaatregelen. In sommige gevallen is het niet mogelijk om voldoende afstand te houden tot woningen. Er kan dan een 'gevoelige bestemming' ontstaan. In de volgende projectfase, de planuitwerkingsfase, zal TenneT onderzoek naar de magneetvelden laten uitvoeren. Als hieruit blijkt dat er sprake is van gevoelige bestemmingen, dan zal TenneT hiervoor maatregelen nemen. In het onderzoek wordt niet alleen gekeken naar de magneetvelden van de nieuwe verbindingen, maar worden ook de bestaande verbindingen meegewogen in de berekening.	
5.3	Werkzaamheden ten behoeve van de inlissing 380 kV, verkabeling 150 kV en mogelijk aanverwante toekomstige infra- en klantaansluitingen kunnen effecten hebben op stabiliteit van de woning van de indiener of mogelijke schade of gevolgschade veroorzaken.	Het is onwaarschijnlijk dat er als gevolg van hei, graaf- en boorwerkzaamheden schade ontstaat aan in de buurt gelegen woningen, maar helemaal uitsluiten kunnen we het natuurlijk nooit. Voorafgaand en tijdens de uitvoering van werkzaamheden nemen we verschillende voorzorgsmaatregelen om schade te voorkomen. Indien er tijdens de realisatie toch schade lijkt te (zijn) ontstaan aan de woning dan kan de indiener contact opnemen met TenneT. Als blijkt uit onderzoek dat schade is ontstaan waarvoor TenneT aansprakelijk is, dan zal TenneT de kosten ten behoeve van herstel volledig vergoeden. TenneT voert voorafgaand aan de start van werkzaamheden meestal een 0-meting uit bij woningen die dicht bij de werkzaamheden staan. Daardoor weten we of er tijdens of na de uitvoering van werkzaamheden schade is ontstaan aan de woning of andere objecten van omwonenden. Contact over schade kan via: Schade melden bij TenneT.	Niet van toepassing.
5.4	De inlissing verpest de woonbeleving van de indiener en werkt sterk negatief op de waarde. Indiener kan zich absoluut niet vinden in de overkill aan hoogspanningsverbindingen in meerdere windstreken zo kort langs de woning van de indiener.	Wij begrijpen dat de inlissing een negatief effect op de woonbeleving kan hebben en streven ernaar om hier zoveel mogelijk rekening mee te houden. Voor alternatieven 1, 2 en 4 zal echter een inlissing noodzakelijk zijn. Uitzondering hierop is locatie 3, waarbij echter sprake is van een locatie buiten het industriegebied en een ruimere aantasting van het landschap en daarmee (verwacht) het woongenot van de indiener.	Niet van toepassing.

Indiener	Reactie	Beantwoording	Doorwerking in documenten
		Indien indiener van mening is dat sprake is van waardevermindering van het perceel en/of de woning door de realisatie van hoogspanningsmasten- en/of lijnen, dan kan indiener na het doorlopen van de ruimtelijke procedure (het projectbesluit onder de nieuwe Omgevingswet), een verzoek tot planschade indienen via Planschade Rijksenergieprojecten. Wij kennen de situatie van de indiener en erkennen de impact op de leefomgeving. We gaan hier zo zorgvuldig mogelijk mee om. We ontkomen er echter niet aan dat de nieuwe verbinding ergens aangelegd moet worden. Binnen de scope van dit project zullen ook een aanzienlijk aantal 150 kV masten verwijderd worden. We begrijpen dat de nieuwe masten voor de inlissing nabij uw woning voor u zwaarder wegen. Graag betrekken wij de omgeving en daarmee de indiener in de volgende projectfase bij het opstellen van het landschapsplan. In het landschapsplan streven wij ernaar om het project zo zorgvuldig mogelijk in te passen in de omgeving.	
5.5	Indiener draagt een alternatief aan op de inlissing ZW380 kV: Indiener draagt een alternatief aan op de inlissing ZW 380 kV: Gele kleur in de tekening is voorstel concept VKA. Blauwe kleur in de tekening is het door de indiener voorgestelde alternatief.	De afweging/beoordeling van dit tracévoorstel voor de netaansluiting (alternatieve inlissing) nemen we mee in MER Fase 2, daarbij wordt voorafgaand nog gekeken naar de technische uitvoerbaarheid. Belangrijk uitgangspunt voor deze afweging/beoordeling is het kunnen realiseren van een verkabeling van de 150kV-verbinding Borssele – Goes de Poel/Terneuzen van maximaal 500 meter. Het voorgestelde tracé lijkt op voorhand technisch zeer complex, maar we willen het wel goed onderzoeken. Wel nemen we vanwege de hoge technische complexiteit dit tracé niet op in het voorbereidingsbesluit van oktober 2024, omdat de kans anders groot is dat we onnodig een ruimtelijke claim op het tracé leggen.	In MER Fase 2 wordt de afweging/beoordeling van het tracévoorstel voor de netaansluiting meegenomen.

Indiener	Reactie	Beantwoording	Doorwerking in documenten
	In plaats van aansluiten op mast 5 en 7 sluit dit alternatief aan op mast 7 en 9. • Door de afbuiging van het tracé ter plaatse van de windturbine Eneco ontstaat ruimte waardoor deze mogelijk buiten de risicozone valt, en kan blijven staan. • De gekozen mastposities staan los van primaire ondergrondse kabel- en leidingtracés. • Het alternatieve tracé is een open gebied zonder gevoelige objecten. • De extreme dominantie op het aanzicht van 67 meter hoog staal en kabelbundels zal door deze verplaatsing een positief effect hebben op de horizon van Borssele en omgeving voor de komende technische levensduur van ca. 70 jaar.		
5.6	Op basis van impact op leefomgeving en woonbeleving geeft de locatie Belgiëweg Oost beduidend minder impact op de leefomgeving van de indiener omdat het nieuw te bouwen 380 kV hoogspanningsstation verder weg ligt en de inlissing op de ZW 380 kV direct plaats vindt ter hoogte van het bestaande hoogspanningsstation. Het is voor de indiener echter wrang en moeilijk te accepteren dat dit ruimtelijk conflicteert met de mogelijke komst van twee nieuwe kerncentrales. De indiener behoudt zich het recht voor om de genoemde bezwaren te specificeren en waar nodig argumenten aan te vullen in het vervolg van de procedure.	Wij begrijpen dat de indiener een persoonlijke voorkeur heeft voor locatie 2. Wij hebben beoogd om zo zorgvuldig mogelijk een voorkeursalternatief voor te stellen. Hierbij hebben we een afweging gemaakt tussen een breed aantal belangen binnen de thema's: milieueffecten, omgeving, techniek, toekomstige ontwikkelingen en kosten. Over de gehele breedte is geconcludeerd dat alternatief 1 het beste scoort en is daarmee aangemerkt als voorkeursalternatief. Uitzondering hierop is dat alternatief 3 naar verwachting goedkoper is, echter heeft dit alternatief ook veruit de meeste negatieve impact op het milieu en de omgeving Wat betreft het conflict met de mogelijke komst van twee nieuwe kerncentrales: bij het aspect toekomstvastheid speelt niet alleen de waarborglocatie van kerncentrales een rol, ook sluit de stationslocatie niet aan op de door North Sea Port beoogde invulling van de nu nog beschikbare ruimte en is er geen uitbreidingsruimte in het verlengde van de locatie. Verder conflicteren locatie 1 en 4 ook met de waarborglocatie voor de nieuwe kerncentrales, desondanks is locatie 1 als voorkeursalternatief gekozen. Omdat het hele Sloegebied een waarborglocatie betreft en als geheel als zoeklocatie voor de vestiging van nieuwe kerncentrales is gekenmerkt is dit niet een doorslaggevend aspect bij de keuze van locatie 1 als voorkeursalternatief boven locatie 2. De status van waarborglocatie geeft daar ook geen rechten toe.	Niet van toepassing.

Indiener	Reactie	Beantwoording	Doorwerking in documenten
		Tot slot zijn er naast toekomstvastheid nog andere aspecten die meetellen, namelijk milieu, omgeving, techniek en kosten. Waarom voor locatie 1 is gekozen als (concept) voorkeursalternatief in plaats van één van de andere locaties betreft een optelsom van redenen waarbij ook het regioadvies meespeelt (zie eventueel reactie 4.2). Het door de indiener geschetste ruimtelijke conflict met de mogelijke komst van twee nieuwe kerncentrales is dus niet het doorslaggevende aspect bij de keuze voor het (concept) voorkeursalternatief. De omgevingsmanager van TenneT zal voor de zekerheid contact opnemen met de indiener om te bekijken of meer uitleg nodig is ten behoeve van het vervolg van de planprocedure.	
5.7	De inlissing 380 kV en de realisatie van het hoogspanningsstation aan de Liechtensteinweg hebben zowel tijdens aanleg en na het in werking stellen een enorme impact op onze woonbeleving. De indiener is bezorgd over de elektromagnetische velden zo dicht bij de woning van de indiener waardoor de indiener het voorkeursalternatief pertinent afwijst. Optie Belgiëweg Oost geniet voor de indiener de voorkeur omdat de impact beduidend minder is. Alternatieve aansluiting op de ZW 380 kV wordt gerealiseerd in een leeg gebied en heeft daardoor beduidend minder impact op de woonbeleving van de indiener.	Voor onze werkwijze met betrekking tot magneetvelden verwijzen we naar het antwoord op reactie 5.2. Voor een onderbouwing waarom locatie 2 niet is aangewezen is als VKA verwijzen we naar het antwoord op reactie 5.6. Voor het antwoord op de voorgestelde alternatieve inlissing verwijzen we naar het antwoord op reactie 5.5.	In MER Fase 2 wordt de afweging/beoordeling van het tracévoorstel voor de netaansluiting meegenomen.
6.	202404308 (Evides Waterbedrijf)		
6.1	De indiener is verantwoordelijk voor een betrouwbare drinkwaterlevering aan ruim 2,5 miljoen klanten in zuidwest Nederland. Indiener levert via haar dochterbedrijf tevens op de industrie afgestemd water, onder andere in het gebied van het land-deel van het TenneT project. De aanwezigheid van leidingnetten en installaties van de indiener in dan wel in de directe nabijheid van het kabeltracé vormt een directe aanleiding voor de indiener tot het geven van een reactie op de thans ter inzage liggende stukken.	Wij nemen deze reactie ter kennisgeving aan.	Niet van toepassing.
6.2	Voor de indiener is een ongestoorde ligging van haar drink- en industriewaterleidingen van wezenlijk belang teneinde de leveringszekerheid te kunnen waarborgen. Voorts is het essentieel dat de aanwezige leidingen van de indiener te allen	Voorafgaand aan de uitvoering van werkzaamheden worden hierover maatwerkafspraken gemaakt met de indiener, waarbij de bereikbaarheid van de aanwezige leidingen één van de aandachtspunten is. Daarnaast dient de aannemer die door TenneT wordt gecontracteerd voor de realisatie van het	Niet van toepassing.

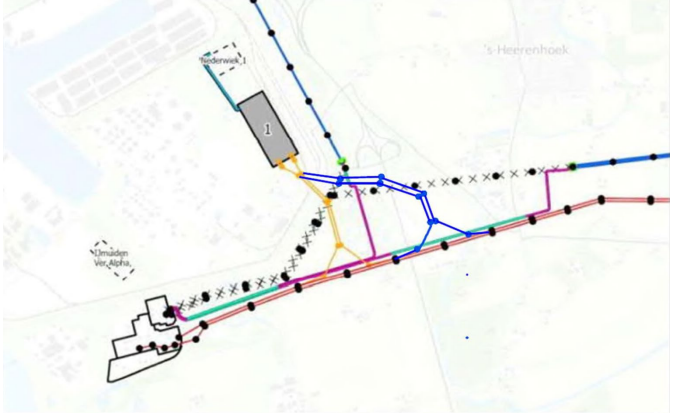
Indiener	Reactie	Beantwoording	Doorwerking in documenten
	tijde bereikbaar zijn en blijven, niet alleen in geval van calamiteiten en onderhoudswerkzaamheden, maar ook voor wijzigingen aan of uitbreidingen van haar leidingnetwerk.	project zich te houden aan de geldende VELIN-voorwaarden en CROW500 richtlijn voor het werken in de nabijheid van bestaande kabels en leidingen.	
6.3	Tijdens de aanlegfase worden de belangen van de indiener in meer of mindere mate geraakt als gevolg van leidingkruisingen en paralleligging met drinkwater- dan wel industriewatertransportleidingen van de indiener. Tevens zijn in de beheer- onderhoudsfase gevolgen aanwezig. Voor de aanlegfase gaat het om de kans op schade, beperking of onderbreking van de bedrijfsvoering aan/van de aanwezige installaties en leidingnetten van de indiener tijdens de aanleg van het project 'Hoogspanningsstation omgeving Sloegebied'.	De wijze waarop de kruising van bestaande leidingen wordt uitgevoerd wordt vooraf afgestemd, evenals de paralleligging. Door een zorgvuldige voorbereiding en afstemming wordt de kans op schade, beperking of onderbreking van de bedrijfsvoering van installaties en leidingnetten tot een minimum beperkt. Indien er tijdens de realisatie toch schade lijkt te (zijn) ontstaan aan objecten van derden, dan kan de indiener contact opnemen met TenneT. Als blijkt uit onderzoek dat schade is ontstaan waarvoor TenneT aansprakelijk is, dan zal TenneT de kosten ten behoeve van herstel vergoeden.	Niet van toepassing.
6.4	Voor de fase van beheer en onderhoud van de in de nabijheid van de leidingen van de indiener bestaat nog geen duidelijkheid. De bezwaren zien op de volgende punten: 1. De gevolgen voor de indiener als gevolg van de aanwezigheid 'Hoogspanningsstation omgeving Sloegebied' voor de continuïteit en leveringszekerheid van drink- en industriewater in geval van calamiteiten of noodzakelijk onderhoud aan haar leidingen. 2. Niet duidelijk is welke voorwaarden de exploitant hanteert indien de indiener werkzaamheden aan haar leidingen uitvoert in directe nabijheid van 'Hoogspanningsstation omgeving Sloegebied'. 3. Indiener zal op grond van (lokale) leidingverordeningen bij grondroerende werkzaamheden in de nabijheid van het 'Hoogspanningsstation omgeving Sloegebied' tracé eerst in overleg moeten treden met de leidingexploitant. Voor dergelijke werkzaamheden is het onduidelijk welke risico-mitigerende maatregelen getroffen moeten worden en wat de bijkomende meerkosten omvatten. 4. De thermische en inductieve beïnvloeding van de leidingen van de indiener conform NEN3654 als gevolg van de aanwezigheid van het 'Hoogspanningsstation omgeving Sloegebied'.	TenneT heeft het zorgen voor een betrouwbare en veilige elektriciteitsvoorziening als belangrijkste taak. Voor algemene informatie over beheer en onderhoud wordt verwezen naar: Beheer van onze infrastructuur (tennet.eu) Ten aanzien van de reactie: 1 Noodzakelijke werkzaamheden door TenneT worden na realisatie enkel verwacht op de hoogspanningsstationslocatie, de eventuele aardputten en in de hoogspanningsmasten. In geval van een calamiteit of black-out van het systeem, zal er onderzocht dienen te worden waar de fout zit. Mogelijke gevolgen voor leidingen van derden zullen naar verwachting enkel optreden bij kabel falen. Indien de fout in de kabel zit, dient de kabel opgegraven te worden en hersteld te worden. Dit betekent hoogstwaarschijnlijk dat er een stuk kabel tussenuit wordt geknipt en wordt vervangen voor een nieuwe kabel afgewerkt met een moflocatie aan beide kanten van de uitgeknipte kabel. In principe blijven leidingen van derden, zoals waterleidingen, toegankelijk voor onderhoud of werkzaamheden. TenneT stemt werkzaamheden ook altijd af met stakeholders die beïnvloed worden door werkzaamheden van TenneT. Daarmee streven we ernaar dat de leveringszekerheid van drink- en industriewater in het geval van calamiteiten of onderhoud niet in het gedrang komt. 2 De voorwaarden die van toepassing zijn voor werkzaamheden aan de drink- en industriewaterleidingen zullen worden opgenomen in de zakelijk	Niet van toepassing.

Indiener	Reactie	Beantwoording	Doorwerking in documenten
	5. Tot slot maakt indiener zich zorgen over de vraag of het in de toekomstige situatie nog mogelijk is om nieuwe aansluitingen te maken op de bestaande drinkwater en industriewaterleidingen en indien dit wel het geval is, tegen welke meerkosten.	recht overeenkomst (ZRO). Indien de indiener bij werkzaamheden aan de waterleiding door de ligging van de hoogspanningskabel extra kosten moet maken, waarvoor TenneT wettelijk of contractueel aansprakelijk is, dan zal TenneT deze meerkosten vergoeden. Dit zal tijdens de ZRO-gesprekken meegenomen worden. 3 Indien risico-mitigerende maatregelen tijdens de uitvoering noodzakelijk zijn, zullen indiener en TenneT hierover overleggen en zullen de eisen meegenomen worden voor de aanleg van de kabels. Indien TenneT wettelijk of contractueel aansprakelijk is voor deze kosten, komen deze kosten voor rekening van TenneT. 4 In de volgende projectfase, de planuitwerkingsfase, laat TenneT onderzoek uitvoeren naar de elektro magnetische compatibiliteit (EMC). De resultaten van deze onderzoeken zullen met de indiener gedeeld worden. Als blijkt, op basis van de uitkomsten, dat er mitigerende maatregelen uitgevoerd moeten worden, dan zal TenneT deze opnemen in de plannen. 5 Als bij het maken van een nieuwe aansluiting op het drinkwatersysteem binnen de belemmeringszone van de kabel gewerkt gaat worden, zal er afstemming met TenneT plaats moeten vinden. Dit zal in de zakelijk recht overeenkomst worden omschreven.	
6.5	Bij een tracékeuze dient de afstand tussen bestaande en een nieuwe buisleiding zodanig te worden gekozen dat de elektrische en/of thermische beïnvloeding op de bestaande buisleiding (i.c. van indiener) zonder extra voorzieningen beneden het aanvaardbare niveau blijft. Verder dient er rekening gehouden te worden met eventuele zakelijke rechten van de indiener. De belangen van de indiener dienen, mede aan de hand van de geldende normen en eisen, in een zo vroeg mogelijk stadium te worden betrokken bij de keuze van het voorkeurstracé de daaropvolgende opstelling van het ontwerp-inpassingsplan en overige ontwerpbesluiten.	Bij de bepaling van de tracés is zoveel als mogelijk rekening gehouden met de beschermingszones van bestaande ondergrondse infrastructuur (zoals waterleidingen) en de beschermingszones van de door dit project te realiseren en aan te passen verbindingen. In de kabel- en leidingenstrook rond het Sloegebied is, vanwege allerlei ondergrondse infrastructuur, niet altijd voldoende ruimte beschikbaar om overlappende beschermingszones overal te kunnen vermijden. De effecten van eventuele beïnvloeding (EMC) door de komst van het hoogspanningsstation op andere, nabijgelegen kabels, leidingen en/of inrichtingen zal in de volgende projectfase, de planuitwerkingsfase, nader onderzocht worden. Indien uit de onderzoeksresultaten blijkt dat mitigerende maatregelen noodzakelijk zijn, worden afspraken gemaakt met de betreffende eigenaren van	Niet van toepassing.

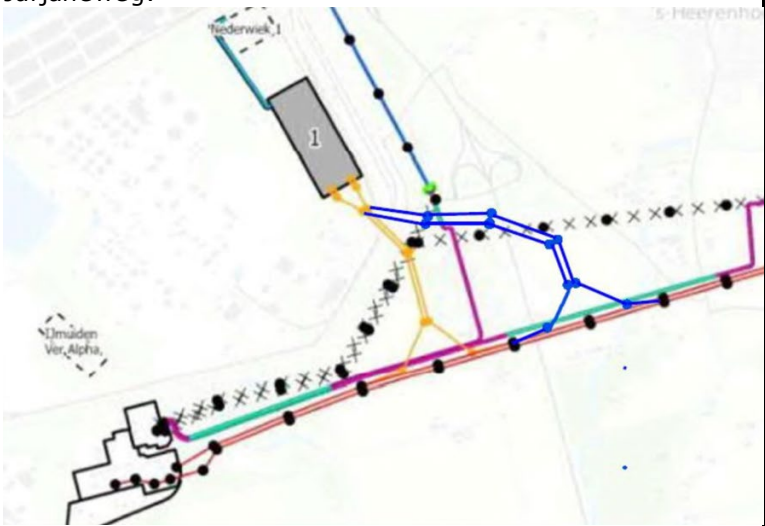
Indiener	Reactie	Beantwoording	Doorwerking in documenten
		het object. TenneT dient te voldoen aan de voorwaarden die vanuit EMC voortvloeien voor de inbedrijfname van het hoogspanningsstation en bijbehorende verbindingen. Over de te hanteren afstanden ten opzichte van de (gevoelige) buizen- en of leidingen van indiener is in een eerdere fase van dit project contact geweest met indiener. In de planuitwerkingsfase zal de indiener ook actief benaderd blijven worden.	
6.6	Indiener maakt zich zorgen om de kans op schade tijdens de aanlegfase van het 'Hoogspanningsstation omgeving Sloegebied'. Om te borgen dat de indiener haar wettelijke taak nu en in de toekomst tegen de zo laagst mogelijke maatschappelijke kosten kan blijven uitvoeren, dient hier op voorhand duidelijkheid over te zijn.	Wij zijn ons bewust van de aanwezigheid van (gevoelige) buizen- en leidingen in de omgeving. Wij houden hier rekening mee bij de verdere plan- en besluitvorming en zullen Evides hier actief bij betrekken.	Niet van toepassing.
7.	202404309 (Kaan-TSF B.V.)		
7.1	PZEM Pipe, Tankopslag & Pijpleidingnetwerk en Zeeland Refinery hebben in de directe nabijheid van het voorkeursalternatief ondergrondse infrastructuur in eigendom. In eerder stadium zijn partijen betrokken bij de informatiesessies en mochten de indieners hun voorkeur naar voren brengen. De indieners stellen vast dat het voorkeursalternatief van het hoogspanningsstation de minste raakvlakken heeft met de ondergrondse infrastructuur. Indieners hebben het grootste belang bij ongestoord functioneren van deze infrastructuur. De aansluiting van het hoogspanningsstation is echter redelijk tot zeer nabij de ondergrondse infrastructuur beoogd.	Wij danken de indieners voor de constructieve betrokkenheid en de erkenning dat wij zo zorgvuldig mogelijk omgaan met de reeds aanwezige buizen en leidingen (objecten). Door de aanzienlijke drukte in de bodem is het in de praktijk echter niet mogelijk om een grote afstand te houden van alle reeds aanwezige objecten. Daar waar wij raakvlakken hebben met objecten van derden zullen wij altijd het gesprek aangaan over de juiste maatregelen voor het ontwerp en de uitvoering.	Niet van toepassing.
7.2	Hoogspanningsverbindingen kunnen effecten hebben op de veilige instandhouding van buisleidingen. Met belangstelling ziet de indiener uit naar de, hiervoor gebruikelijk, te maken impactanalyses waarin onder andere de elektromagnetische beïnvloeding van de hoogspanningsverbinding op de buisleiding in kaart wordt gebracht. De indiener benadrukt dat de indiener in overleg wenst te treden wanneer deze rapporten beschikbaar zijn. Voorkeur van de indiener gaat uit naar geen enkel (negatief) effect op de buisleidingen maar in geval van, dan is de indiener bereid positief mee te denken, voor zover de veilige en ongestoorde ligging van de buisleidingen niet in het geding komt, en de effecten passen	Wij zullen de onderzoeksresultaten van de EMC-studie met de indieners delen en staan open voor gesprek. Wij zijn ons goed bewust van de aanwezigheid van buizen en leidingen van derden. Indien er sprake is van buizen en leidingen die niet in de Kabels en Leidingen Informatie Centrum (KLIC)-melding zijn opgenomen en waarvan de zorg bestaat dat die ons nog niet bekend zijn dan verzoeken we de indiener om ons dat kenbaar te maken. TenneT is voornemens om in de volgende projectfase, de planuitwerkingsfase, een EMC-onderzoek uit te laten voeren. De resultaten uit dit onderzoek zullen worden gedeeld met de indieners en waar nodig zullen, in overleg met	Niet van toepassing.

Indiener	Reactie	Beantwoording	Doorwerking in documenten
	binnen het veiligheidsbeheerssysteem. Gelet op de beperkte liggingsruimte van kabels en leidingen in de omgeving van het Sloegebied, de veelheid van initiatieven en de complexiteit van dergelijke impactanalyses, is het raadzaam in een vroeg stadium aan te vangen met het maken van voornoemde berekeningen. Dit omdat uit de berekeningen naar voren zou kunnen komen dat het beoogde kabeltracé anders aangelegd dient te worden dan nu beoogd is. Bovendien zijn de buisleidingen van de indiener voor een redelijk nabij een beoogde wintrack mast gesitueerd. In het verleden is het effect van de verbinding Zuid-West 380 kV op de naastgelegen buisleidingen aangetoond en ten gevolge hiervan zijn mitigerende maatregelen genomen aan onder andere de kathodische bescherming van de buisleidingen. Onderzocht zal moeten worden of de effect-berekeningen van de Zuidwest 380kV verbinding nog afdoende zijn in verband met de mogelijke toename van stroom die door deze verbinding zal lopen en daarmee samenhangende extra effecten c.q. extra te nemen mitigerende maatregelen.	betrokkenen, mitigerende maatregelen opgenomen worden. TenneT zal bij de uitvraag van dit onderzoek ook rekening met de mogelijke beïnvloeding door de toename van stroom die door de verbinding Zuid-West 380kV West gaat lopen. Mochten er extra maatregelen vereist zijn, dan zal dit door TenneT met de betreffende kabels en leidingen beheerders afgestemd worden.	
7.3	De indiener heeft op basis van conceptdocumentatie kennisgenomen van het voorgenomen project. Deze zijn netjes toegelicht, maar daarbij is ook aangegeven dat er nog een en ander uitgewerkt dient te worden en in kaart gebracht moet worden. Indiener benadrukt dat voorafgaande toestemming voor realisatie van de nieuwe verbinding onomstreden vastgesteld moet worden dat de effecten op de buisleidingsystemen binnen de hiervoor geldende normen blijven. Tot op heden is nog niet vastgesteld dat de effecten acceptabel zijn voor de indiener en kan men nog geen definitieve instemming verlenen. Indiener verzoekt om de benodigde impactanalyses te delen, zodat de stukken nader bestudeerd kunnen worden.	Er is een analyse gemaakt van het tracé en andere infrastructuur. In MER fase 2 zal het ontwerp specifieker worden gemaakt en daarmee kunnen ook de effecten op de buisleidingsystemen specifieker worden berekend. Voor zowel de inlusning van de verbinding als de verkabeling van de 150 kV verbindingen zal rekening gehouden worden met de kabel- en buisleidingenstrook. Er zal (nadere) afstemming met de indiener worden gezocht.	Niet van toepassing.
7.4	De indiener attendeert het Ministerie van KGG erop dat de in het plangebied gelegen ondergrondse infrastructuur te allen tijde vrij toegankelijk dient te zijn, zowel tijdens als na de werkzaamheden.	Zie het antwoord op reactie 6.2.	Niet van toepassing.
7.5	Gelet op de hoeveelheid belangen van de door de indiener genoemde partijen (PZEM Pipe, Tankopslag & Pijpleidingnetwerk en Zeeland Refinery), de nog te maken	We gaan ervan uit dat met Partijen wordt bedoeld: PZEM Pipe, Tankopslag & Pijpleidingnetwerk en Zeeland Refinery. Wij zullen deze partijen goed	Niet van toepassing.

Indiener	Reactie	Beantwoording	Doorwerking in documenten
	keuzes voor het project en hiermee samenhangende impactanalyses, stelt de indiener voor om als bijzondere stakeholder betrokken te blijven en dat er regelmatig afstemming plaatsvindt. Tot zover is de indiener goed betrokken en hebben er een aantal overleggen plaatsgevonden waarop de indiener positief terugkijkt.	betrekken en zorgen dat er regelmatig afstemming mee is. Dat is in ieders belang.	
7.6	Resumerend verzoekt de indiener borging van de duurzame instandhouding van de infrastructuur in relatie tot integriteit, reparties, inspecties. De initiatiefnemer dient samen met de indiener overeenstemming te vinden over de mogelijk benodigde adapterende en mitigerende maatregelen inclusief de financiële consequenties.	Wij hebben ook belang bij een goed afgestemde en toekomstbestendige infrastructuur. Wij zullen deze afstemming zeker zoeken en nodigen ook uit dit andersom te doen. Dank voor de inbreng, mocht een nadere toelichting nodig zijn dan nemen we contact op.	Niet van toepassing.
8.	202404310 (Bewoners Borssele polder)		
8.1	Een definitieve inpassing van het voorkeursalternatief zal volgens de indiener veel nieuwe gebiedsspecifieke vragen naar voren brengen zoals: • Inlusing op de 380 kV, verkabeling 150 kV en mogelijk aanverwante toekomstige infra- en klantaansluitingen werken sterk negatief op de leef- en woonbeleving van de indiener. • Werkzaamheden ten behoeve Inlusing 380 kV en verkabeling 150 kV kan effecten hebben op stabiliteit van objecten met mogelijke schade of gevolgschade. • Richtafstanden magneetvelden zijn kritisch door meerdere boven- en ondergrondse hoogspanningsverbindingen. Richtafstanden magneetvelden zijn kritisch door meerdere boven- en ondergrondse hoogspanningsverbindingen.	Zie het antwoord op de reacties 5.2, 5.3 en 5.4.	Niet van toepassing.

Indiener	Reactie	Beantwoording	Doorwerking in documenten
8.2	De indiener draagt een alternatief aan op de inlusing op Zuid West 380 kV West: De gele kleur in de tekening de inlusing zoals voorgesteld in het concept-VKA. De blauwe kleur in de tekening is het door de indiener voorgestelde alternatief. In plaats van aansluiten op mast 5 en 7 sluit dit alternatief aan op mast 7 en 9. • Door de afbuiging van het tracé ter plaatse van de windturbine Eneco ontstaat ruimte waardoor deze mogelijk buiten de risicozone valt, en kan blijven staan. • De gekozen mastposities staan los van primaire ondergrondse kabel- en leidingtracés. • Het alternatieve tracé is een open gebied zonder gevoelige objecten. De extreme dominantie op het aanzicht van 67 meter hoog staal en kabelbundels zal volgens de indiener door deze verplaatsing een positief effect hebben op de horizon van Borssele en omgeving voor de komende technische levensduur van ca. 70 jaar.	Zie het antwoord op reactie 5.5.	In MER Fase 2 wordt de afweging/beoordeling van het tracévoorstel voor de netaansluiting meegenomen.
8.3	Op basis van impact op leefomgeving en woonbeleving geeft de locatie Belgiëweg Oost beduidend minder impact op de leefomgeving van de indiener omdat het nieuw te bouwen	Wij begrijpen dat de indiener een persoonlijke voorkeur heeft voor locatie 2. In het antwoord op reactie 5.6 leggen wij uit waarom locatie 1 toch als voorkeurslocatie is voorgesteld.	Niet van toepassing.

Indiener	Reactie	Beantwoording	Doorwerking in documenten
	380 kV hoogspanningsstation verder weg ligt en de inlissing op de ZW 380 kV direct plaats vindt ter hoogte van het bestaande hoogspanningsstation. Omdat dit gebied al vanaf de aanleg Sloegebied braak ligt is het voor de indiener echter wrang en moeilijk te accepteren dat dit ruimtelijk conflicteert met de mogelijke komst van twee nieuwe kerncentrales.		
8.4	Aanverwante projecten van VKA Liechtensteinweg hebben tijdens de realisatie een enorme impact op de leefomgeving en woonbeleving van de indiener. De locatie Belgiëweg Oost is voor de indiener eerste voorkeur omdat de algehele impact beduidend minder is. Alternatief aansluiting op de ZW 380 kV wordt gerealiseerd in een leeg gebied en heeft tevens beduidend minder impact op de woonbeleving en leefomgeving van de indiener.	Wij begrijpen dat de indiener een persoonlijke voorkeur heeft voor locatie 2. In het antwoord op reactie 5.6 leggen wij uit waarom locatie 1 toch als voorkeurslocatie is voorgesteld. Voor de reactie op de voorgestelde alternatieve inlissing zie het antwoord op reactie 5.5.	In MER Fase 2 wordt de afweging/beoordeling van het tracévoorstel voor de netaansluiting meegenomen.
9.	202404311 (Stichting Dorpsraad Borssele)		
9.1	De indiener is gelukkig met de keuze van de Liechtensteinweg als voorkeurslocatie voor het hoogspanningsstation. Deze locatie is gelegen binnen het Sloegebied. Dit voldoet aan de Borselse Voorwaarden.	Wij nemen deze reactie ter kennisgeving aan en danken u voor de betrokkenheid in het proces.	Niet van toepassing.
9.2	De indiener draagt een alternatief aan voor de aansluiting op 380 kV hoogspanningslijn. Het hoogspanningsstation moet aangesloten worden op de 380 kV hoogspanningslijn Borssele - Rilland. In de beschrijving van het voorkeursalternatief wordt een inlissing gemaakt in het polderlandschap tussen de Kaaiweg en de	Zie het antwoord op reactie 5.5.	In MER Fase 2 wordt de afweging/beoordeling van het tracévoorstel voor de netaansluiting meegenomen.

Indiener	Reactie	Beantwoording	Doorwerking in documenten
	Jurjaneweg. Deze inlusing (gele lijn) zal vanuit Borssele zeer zichtbaar en dominant aanwezig zijn. Bovendien loopt deze inlusing vlak langs enkele woningen. Het voorstel van de dorpsraad Borssele is om de inlusing te maken aan de overzijde van de tunnelweg (blauwe lijn). Op deze wijze wordt een belangrijk deel van de Sloerand ontzien. Tevens gaat de inlusing op deze wijze niet langs woningen of gevoelige objecten. Mogelijk valt hierdoor ook een windturbine van Eneco buiten de risicozone, zodat deze mogelijk niet verplaatst hoeft te worden.		
9.3	De indiener zou graag zien dat twee 150 kV-verbindingen ondergronds worden aangelegd. Tijdens de bijeenkomst van 27 mei j.l. is door TenneT aangegeven, dat het eerste deel van de 150 kV verbindingen vanaf het bestaande hoogspanningsstation ondergronds wordt aangelegd, zie blauwe lijn, in onderstaande afbeelding. Het gaat om de verbinding Borssele - Vlissingen en de verbinding Borssele - Goes de Poel/Terneuzen. Dit wordt gedaan om een bovengrondse kruising met de inlusing (gele	Voor een toelichting op de noodzaak voor het wijzigingen van de uitgangspunten voor de verkabeling van 150 kV verbindingen zie de toelichting onder reactie 4.3. We begrijpen de zorgen omtrent verrommeling in het landschap. De verbinding naar Vlissingen/Middelburg zal nog altijd over de voorgenomen lengte (circa 2,0 km) verkabeld worden. Hierdoor zal een aanzienlijk aantal vakwerkmasten verdwijnen uit de polder.	Niet van toepassing.

Indiener	Reactie	Beantwoording	Doorwerking in documenten
	lijn in de onderstaande afbeelding) te voorkomen De inlussing vanaf het nieuwe hoogspanningsstation, zoals in het voornemen van TenneT beschreven, betekent nog meer hoogspanningsmasten in een klein gebied van de Sloerland bij Borssele. Het gebied wordt verder “verrommeld”. Dat wordt ook nog versterkt doordat verschillende typen masten zijn toegepast, wintrack- en vakwerkmasten. De besproken ondergrondse aanleg van de 150 kV verbindingen kan de verrommeling gedeeltelijk compenseren. Het ondergronds brengen van de 150 kV verbindingen betekent heel veel voor de kwaliteit van het landschap. De indiener vraagt dan ook om alles in het werk te stellen om deze verkabeling uit te voeren, zoals op bovenstaande afbeelding van TenneT is weergegeven.	De inlussing zal een wintrack uitvoering zijn. Daarmee sluit het goed aan bij de verbinding Zuid West 380kV-West, die ook in wintrack uitgevoerd is. Hiermee staat een uniform beeld in de omgeving	
10.	202404313 (Zeeuws Milieu Federatie)		
10.1	Indiener is blij met het voorkeursalternatief voor het nieuwe hoogspanningsstation aan de Liechtensteinweg. Het handhaven van de grenzen van het Sloegebied is van groot belang. Locaties buiten het Sloegebied zijn wat de indiener betreft niet wenselijk. Het behoud van het Sloegebied binnen de vastgestelde grenzen is cruciaal voor het behoud van de waardevolle Zeeuwse natuur. Uitbreiding van het gebied geeft daarnaast onnodig veel druk op de leefomgeving.	Wij nemen deze reactie ter kennisgeving aan en nemen deze mee in het verdere proces.	Niet van toepassing.

Indiener	Reactie	Beantwoording	Doorwerking in documenten
	Indiener hoopt daarom ook dat de locatie aan de Liechtensteinweg in de volgende stap wordt vastgesteld als voorkeursalternatief.		
11.	202404314 (Elektriciteits-Produktiemaatschappij Zuid-Nederland N.V.)		
11.1	In de Nota van Antwoord zienswijzen Concept NRD Hoogspanningsstation omgeving Sloegebied d.d. 1 juni 2023 wordt aangegeven dat het hoogspanningsstation dusdanig wordt ontworpen (ongeveer 10 klantaansluitingen) dat eventuele nieuwe kerncentrales één van deze klantaansluitingen kunnen worden. Indiener vindt het een goede ontwikkeling dat bij het ontwerp van het hoogspanningsstation rekening is gehouden met de mogelijke komst van twee nieuwe kerncentrales in het Sloegebied. In de Nota van Antwoord wordt echter ook aangegeven dat de RCR-procedure voor het hoogspanningsstation omgeving Sloegebied niet voorziet in de toekenning van de klantaansluitingen. Indiener vraagt zich daarom af of en hoe de aansluiting van de kerncentrales in verdere besluitvorming (juridisch) kan worden geborgd.	De ruimtelijke procedure die we volgen voor dit project, de projectprocedure, is bedoeld om uiteindelijk een projectbesluit te kunnen vaststellen. Het projectbesluit is een instrument voor onder andere het Rijk voor het mogelijk maken van complexe fysieke projecten met een publiek belang, zoals nieuwe energie-infrastructuur. Het gaat daarbij primair om het mogelijk maken van de realisatie van de infrastructuur, dat wil zeggen het hoogspanningsstation en daarbij horende verbindingen met het bestaande hoogspanningsnetwerk, zodat het hoogspanningsstation kan functioneren, zoals is beoogd. Het toekennen van klantaansluiting is geen onderdeel van de ruimtelijke procedure. Voor het reserveren/verkrijgen van een klantaansluiting dient een klant een aansluitverzoek te doen bij TenneT. Bij het ontwerp van de transformatoren op het hoogspanningsstation wordt wel rekening gehouden met de komst grote producenten.	Niet van toepassing.
11.2	Op 1 maart 2024 ontving de indiener van TenneT naar aanleiding van haar aanvraag voor aansluiting van nieuwe kerncentrales op het hoogspanningsnet in Borssele (2x 1.700 MW) het analysedocument (Short Analysis T101665). In het analysedocument wordt het volgende opgemerkt over de beschikbaarheid van velden op het nieuwe hoogspanningsstation: <i>'Op dit station zijn straks velden beschikbaar voor de aangevraagde aansluiting van de kerncentrales van EPZ, onder voorbehoud van het volgende:</i> <i>Het ontwerp van de gehele NPP is nog niet bekend. De aanvraag betreft de aansluiting van twee kerncentrales, maar het totaal aantal benodigde velden voor het complex is onbekend.</i> <i>De aansluiting van een productie-eenheid van 1.700 MW op één 380kV-veld is vooralsnog strijdig met de AMvB "Vrijstelling uitvalssituaties" artikel 4a.1.b. (zie</i>	Op het nieuwe hoogspanningsstation zijn 12 klantvelden voorzien. Voor het reserveren / verkrijgen van een klantaansluiting dient een klant een aansluitverzoek te doen bij TenneT. Indiener heeft dit proces reeds in gang gezet. TenneT heeft reeds een korte analyse aangeleverd bij indiener, waarin TenneT aangeeft op welk hoogspanningsstation de klant kan worden aangesloten, de globale tijdlijn daarvoor en een inschatting van de totale kosten. Volgende stap is het uitwerken van een Offerte Basisontwerp. TenneT heeft over de planning daarvoor reeds contact gehad met indiener. TenneT stelt voor om eerst de resultaten van de vervolgstudie voor de systeeminpassing van kernenergie af te wachten en daarna de Offerte Basisontwerp op te stellen. In het basisontwerp wordt het aansluitverzoek verder uitgewerkt in onder meer een projectomschrijving, planologische aspecten, vergunningen en de technische inhoud van de aansluiting. Na ondertekening van de Offerte Basisontwerp wordt de gevraagde capaciteit voor de klant op het hoogspanningsstation gereserveerd. Op deze manier kan een eventuele aansluiting van de kerncentrales worden geborgd. Ministerie van KGG en TenneT blijven graag met indiener in gesprek over het lopende aansluitverzoek.	Niet van toepassing.

Indiener	Reactie	Beantwoording	Doorwerking in documenten
	<i>Staatsblad 2020, 511). Dit zal nader besproken moeten worden.'</i> Voor de indiener is het niet duidelijk welke stappen gezet worden om te borgen dat er op het hoogspanningsstation voldoende plaats gereserveerd wordt voor de aansluiting van de nieuwe kerncentrales. Is er voldoende ruimte op het hoogspanningsstation in geval van aansluiting van Nederwiek 1?		
12.	202404315 (Bewonersgroep Leefomgeving Borssele)		
12.1	De indiener is verheugd te vernemen dat de voorkeurslocatie voor een nieuw hoogspanningsstation binnen de grenzen van het Sloegebied ligt. Dit komt tegemoet aan de nadrukkelijke eis vanuit de omgeving om de Sloegrens als harde grens te handhaven tussen de industrie en de natuurlijke leefomgeving. Dit sluit tevens aan bij de opgestelde Borselse Voorwaarden.	Wij nemen deze reactie ter kennisgeving aan.	Niet van toepassing.
12.2	Minder blij is de indiener met de voorgestelde inlusing op de ZW380 kV die samenhangt met de voorkeurslocatie aan de Liechtensteinweg. Want, om deze inlusing te realiseren, moet een groot aantal wintrackmasten en diverse opspanportalen in de Borsselepolder gerealiseerd worden, zeer dichtbij diverse woningen en erven. Bewoners zullen letterlijk en figuurlijk worden ingeklemd tussen nieuwe en bestaande energie-infra. Indiener vreest dat dit gebied hierdoor onbewoonbaar wordt.	We begrijpen de zorgen over de geplande ontwikkelingen. TenneT & KGG hebben als uitgangspunt een zorgvuldige ruimtelijke inpassing waarbij gevoelige bestemmingen zo veel mogelijk vermeden worden. Het klopt dat er nieuwe wintrackmasten gebouwd moeten worden voor de realisatie van de inlusing. Het congestiemanagementonderzoek laat zien dat de verkabeling van de verbinding naar Vlissingen/Middelburg nog altijd volgens plan uitgevoerd kan worden. Daarmee wordt er circa 2 kilometer verbinding bestaande uit vakwerkmasten ondergronds gebracht waardoor een aanzienlijk aantal bestaande masten zal verdwijnen. Ondanks de zorgvuldigheid waarmee het tracé van de inlusing van het station gezocht wordt, ontkomen we niet aan impact op de omgeving. Wij beseffen dat het project impact heeft op de omgeving en individuele bedrijven en/of inwoners en dat dit zeer vervelend kan zijn. Bij het project is TenneT verplicht om een landschapsplan te maken waarmee de negatieve impact zo goed mogelijk gemitigeerd kan worden. Daarnaast is het mogelijk na het doorlopen van de ruimtelijke procedure (het projectbesluit onder de nieuwe Omgevingswet), een verzoek tot planschade in te dienen via Planschade Rijksenergieprojecten.	Niet van toepassing.

Indiener	Reactie	Beantwoording	Doorwerking in documenten
12.3	De indiener stelt een alternatieve inlissing voor bij locatie Liechtensteinweg Omdat vrijwel alle energieprojecten in het Sloegebied via de Borsselepolder worden ontsloten, wordt de leefomgeving van de indiener en het landschap zwaar belast. Het is daarom onaanvaardbaar dat hier nog veel meer infra bij gaat komen. Bovendien moet voor uitvoering van deze variant een bestaand natuurgebied doorkruist worden en wordt opgaand groen gerooid en definitief verwijderd. Dit terwijl de regio juist streeft naar een volledige groene buffer tussen het industriegebied en de Borsselepolder. Om bovenstaande redenen zou het hoogspanningsstation aan de Belgiëweg Oost veel gunstiger zijn voor zowel bewoners, het landschap, en de bestaande natuur. Want hiervoor kan worden volstaan met een veel kortere inlissing die minder schade aanbrengt aan het landschap, bestaande natuur en bewoning. De indiener vindt het onrechtvaardig dat burgers en natuur de dupe worden van tegenstellingen in energiebeleid dat vooral ten gunste komt aan de industrie. Juist wanneer een beter alternatief voor handen is.	Zie het antwoord op reactie 5.5.	In MER Fase 2 wordt de afweging/beoordeling van het tracévoorstel voor de netaansluiting meegenomen.
12.4	De indiener stelt voor om de locatie Belgiëweg Oost en de inlissing te heroverwegen. Wat de indiener betreft moet EPZ verplicht worden grond (optie 2) te verkopen of te ruilen om het hoogspanningsstation aan de Belgiëweg Oost mogelijk te maken. Indiener vraagt daarom met klem deze optie aan de Belgiëweg Oost te heroverwegen of een alternatieve inlissing	Zie het antwoord op reactie 5.6.	Niet van toepassing.

Indiener	Reactie	Beantwoording	Doorwerking in documenten
	te realiseren die minder schadelijk is voor de leefomgeving van de indiener.		
13.	202404316 (Stichting Borsele tot de Kern)		
13.1	De gehele energietransitie is complex en vindt om technische redenen in hoofdzaak plaats in het zuidelijk gedeelte van het Sloegebied waar de ruimte beperkt aanwezig is om alle initiatieven en plannen een juiste invulling te kunnen geven in deze zogenaamde "meterkast van Nederland". In haar reactie wil de indiener het nut en de noodzaak van het huidige plan ter discussie stellen. Op het ogenblik is netcongestie het grote probleem van het Nederlandse stroomnet.	Wij begrijpen de zorg over de ruimtelijke inpassing van de vele initiatieven en plannen in het Sloegebied. Voor dit project is al een ruimtelijke reservering gedaan: de gronden aan de Liechtensteinweg waar het hoogspanningsstation nu geprojecteerd is, zijn al in het bezit van TenneT. Wat betreft nut en noodzaak van dit project: Het bestaande 380kV-hoogspanningsstation Borssele zit aan de maximale capaciteit en heeft geen (fysieke) ruimte meer voor uitbreiding. Om toekomstige aansluitingen mogelijk te maken is een nieuw 380kV-hoogspanningsstation nodig. Er liggen al een aantal concrete nieuwe aansluitverzoeken op 380 kV-spanningsniveau. TenneT heeft als netbeheerder de wettelijke taak om die mogelijk te maken. Het nieuwe hoogspanningsstation kan daarnaast helpen de netcongestie in de regio, die zich voordoet op het 150 kV-netvlak, te verzachten. Grote industriële bedrijven met een aansluiting op het 150 kV-netwerk, kunnen een zwaardere aansluiting op het nieuwe 380 kV-station overwegen. Dit biedt weer ruimte voor bedrijven die op dit moment op de wachtlijst staan. De reactie lijkt ook betrekking te hebben op de bredere systeemkeuzes die in de energietransitie (nog moeten) worden gemaakt. Die systeemkeuzes landen in het Programma Energie Hoofdstructuur (PEH) en Nationaal Plan Energiesysteem (NPE). Onderstaand zullen we voor een deel antwoorden op aanverwante infrastructuur en systeemkeuzes. Wat betreft de aanlanding van wind op zee: Aanvullende routekaart windenergie op zee 2030. Een belangrijk uitgangspunt is de aanlanding met elektriciteitskabels daar waar ruimte is op het hoogspanningsnet én waar veel vraag verwacht wordt naar duurzame energie, dus in of nabij de grote industrieclusters. Naarmate elektriciteit bij industriële activiteit (waaronder die voor de productie van groene waterstof door middel van elektrolyse) aanlandt voor direct gebruik aldaar, is er minder behoefte aan transport van elektriciteit via het hoogspanningsnet. Dat voorkomt het optreden van congestie op datzelfde hoogspanningsnet op land. Daarom zijn de aanlandingen in het Sloegebied maar ook de Maasvlakte, rond het Noordzeekanaal, Geertruidenberg, Moerdijk, Eemshaven etc. Het kan voorkomen dat het tempo van de transitie van de (industriële) energievraag niet gelijk op gaat met dat van het aanbod van windenergie van zee. Dit uit zich in een risico dat een verbinding van het net op zee wel op tijd	Niet van toepassing.

Indiener	Reactie	Beantwoording	Doorwerking in documenten
		is aangelegd, maar vervolgens (enige tijd) onderbenut blijft doordat de stijging van de vraag naar de elektriciteit uit windenergie vanuit het industriecluster nabij de aanlandlocatie achterblijft. De verwachting is daarbij dat de industriële vraag er uiteindelijk wel komt, maar dat de timing ervan uit de pas kan lopen met de ontwikkeling van het aanbod aan windenergie van zee. Daardoor ontstaat een (tijdelijke) mismatch. Hier worden maatregelen voor genomen. Het is op voorhand lastig te voorspellen waar en in welke mate een (tijdelijke) mismatch tussen vraag en aanbod zich zal voordoen. De keerzijde is het risico dat de groei van windenergie op zee te laat gerealiseerd zou worden ten opzichte van de verduurzaming van de industrie. Vanwege een mogelijke (tijdelijke) mismatch worden voor nieuwe aanlandingen van wind op zee ook aanlandingen verder landinwaarts bekeken. Zo zal Net op zee Nederwiek 3 in Moerdijk of Geertruidenberg aansluiten op het landelijke hoogspanningsnetwerk. Maar los van dit alles onderkennen we dat er veel projecten op Borsele afkomen. Dit heeft alles te maken met de energietransitie. Nederland werkt aan een toekomst met duurzame energie. Daarbij maken we steeds meer gebruik van duurzame energiebronnen, zoals windenergie die op zee wordt opgewekt. Onze energie-infrastructuur moet hiervoor worden uitgebreid en aangepast. De overgang naar duurzame energie kan overlast opleveren en impact hebben op de leefomgeving. Voor regio's waar de komende jaren aanlandingen voor windenergie op zee worden gerealiseerd heeft het kabinet daarom 500 miljoen euro aan middelen beschikbaar gesteld voor investeringen om de leefkwaliteit in deze gebieden te verbeteren onder de noemer Gebiedsinvesteringen Netten op Zee. Het doel van deze gebiedsinvesteringen is om de leefkwaliteit in de omgeving van de aanlandlocaties te verbeteren. De gebiedsinvesteringen zijn een extra impuls voor de regio en staan daarmee los van de kosten voor realisatie en (wettelijke) compensatie die van toepassing zijn op de energie-infrastructuur projecten. Zeeland is een van de vijf aanlandlocaties die aanspraak kan maken op deze middelen en hier is vanuit de regio voor de eerste van twee tranches reeds een regioplan voor geschreven.	
13.2	In plaats van een totaal Masterplan waarin bestemmingen en richtlijnen zijn afgekaderd, vindt de invulling van de transitie in en om het Sloegebied nu projectgewijs plaats met tal van losse puzzelstukjes. Daarnaast constateert de indiener ook dat besluitvorming en verkenning van grootschalige energieprojecten in het	Wij begrijpen de oproep tot meer integraliteit, gezien het groot aantal projectprocedures dat loopt in en rondom het Sloegebied. Hoewel het voor de omgeving misschien anders overkomt zijn er wel degelijk kaders, te beginnen bij de Omgevingswet (Afdeling 5.2 en 5.3). Binnen de Rijksoverheid is het Ministerie van Volkshuisvesting en Ruimtelijke Ordening (VRO) verantwoordelijk voor de ruimtelijke ordening. Verder zijn er private/markt initiatieven welke de Rijksoverheid maar in beperkte mate kan	Niet van toepassing.

Indiener	Reactie	Beantwoording	Doorwerking in documenten
	Sloegebied niet in samenhang plaatsvindt met alle gevolgen van dien. Terwijl er raakvlakken zitten op het gebied van veiligheid en grote ruimtelijke knelpunten worden voorzien ontbreekt het aan een centrale coördinatie die toeziet op mogelijkheden en onmogelijkheden of inpassing met een gerichte toekomstvisie. Ook vergunningverlenende instanties zouden hierin meer verantwoordelijkheid moeten nemen.	en wil sturen en hebben gemeentes en provincies ook hun eigen autonomie en kerntaken binnen het ruimtelijk domein. Zowel het rijk, als private partijen, provincies en gemeenten hebben dus kaders en richtlijnen, soms komen die overeen en soms conflicteren deze. Uiteraard proberen we om deze zoveel mogelijk op elkaar af te stemmen. Ook zijn er beleidsdocumenten en andere activiteiten om zo integraal mogelijk te werken. Denk aan de Nationale Omgevingsvisie, het Nationaal Plan Energiesysteem (de kabinetsvisie voor het energiesysteem tot 2050, waarin o.a. structurerende keuzes zijn gemaakt m.b.t. realisatie van windenergie op zee en kernenergie) en het Programma Energiehoofdstructuur (hierna PEH). Zo omschrijft het PEH in hoofdstuk 6.3.2 onder andere de inrichtingsprincipes voor de aanleg van energie-infrastructuur. Daarnaast hanteren initiatiefnemers vaak ook nog specifieke uitgangspunten, vanwege de toepasbaarheid van de betreffende technieken (denk aan externe veiligheidsafstanden, ontwerpprincipes etc.). Binnen de projectprocedures zijn er processtappen of acties om de integraliteit te bevorderen en dat passen wij ook toe. Dat doen we enerzijds door middel van de omgevingsdialoog; door het actief betrekken van regionale en lokale kennis in het proces, zorgen we ervoor dat we externe ontwikkelingen, meekoppelkansen en raakvlakprojecten in ogenschouw kunnen nemen. Daarnaast omschrijven we de raakvlakken met andere projecten, daar waar relevant. Bij een Integrale effectenanalyse en milieueffect rapporten wordt verplicht gekeken naar andere activiteiten (zogenoemde autonome ontwikkelingen) en de cumulatie van effecten i.c.m. deze autonome ontwikkelingen wordt in kaart gebracht. Naast de Nationale Omgevingsvisie, het Nationaal Plan Energiesysteem en het Programma Energiehoofdstructuur, is er binnen KGG een gebiedsgerichte aanpak en wordt er tussen de Zeeuwse projecten nauw en structureel samengewerkt om raakvlakken, risico's en kansen tussen projecten en aandachtspunten te delen. Vanuit deze aanpak organiseren we inmiddels sinds twee jaar, waar mogelijk, gezamenlijke inloopavonden en vindt er communicatie voor Zeeland gecoördineerd plaats in samenwerking met gemeenten, provincie en initiatiefnemers. Vanuit deze samenwerking zijn er overzichtskaarten en brengen we met een strategische planning de afhankelijkheden tussen (besluitvorming van) projecten in beeld. Dit brengt ons in staat om goed op de hoogte te zijn van de onderlinge afhankelijkheden en beïnvloeding van keuzes binnen een procedure op raakvlakprojecten. De besluitvorming blijft daarmee plaatsvinden binnen de afzonderlijke projectprocedures o.b.v. de onderliggende onderzoeken, maar de	

Indiener	Reactie	Beantwoording	Doorwerking in documenten
		besluitvorming wordt wel degelijk in de context en samenhang met andere procedures voorbereid. Deze planologische opgave en kennis m.b.t. alle energieprojecten (incl. raakvlakken, kansen en risico's) delen we ook met (onder andere) gemeente Borsele en provincie Zeeland onder andere via de werkgroep Planologie. Deze werkgroep valt onder het Grootchalige Energie en Leefkwaliteit Borsele-overleg dat eveneens structureel plaatsvindt tussen KGG, provincie Zeeland en gemeente Borsele. Door structureel, integraal te werken is het o.a. mogelijk om in de uitvoering van projecten synergie te vinden (zo worden de kabels voor IJmuiden Ver Alpha en Nederwiek 1 zo veel mogelijk gelijktijdig aangelegd) en is er bij de inpassing van het Hoogspanningsstation omgeving Sloegebied ook rekening gehouden met de inpassing van de wisselstroomkabel voor Nederwiek 1. Daarnaast is er contact met bijvoorbeeld de provincie over provinciale plannen en visies, maar ook andere stakeholders zoals het havenbedrijf. Voor dit hoogspanningsstation is bijvoorbeeld gekeken naar wensen van de omgeving met betrekking tot de grens van het Sloegebied en hebben wij ons best gedaan om te kijken of het hoogspanningsstation binnen het Sloegebied kan worden gerealiseerd, iets wat gelukt is als we het Voorkeursalternatief bekijken. Als laatste benadrukken we graag dat we ons bewust zijn dat er náást de energietransities, nog meer opgaven spelen binnen het grensoverschrijdende gebied North Sea Port District. Provincie en Rijk werken daarom sinds oktober 2022 samen binnen het zogeheten NOVEX North Sea Port District aan een gezamenlijke visie. Een NOVEX-gebied is een gebied waar de (ruimtelijke) impact van meerdere transitieën zo groot is dat het een integrale samenwerking tussen Rijk (met meerdere ministeries) en regio vraagt om tot goede oplossingen voor de schaarse ruimte in het gebied te komen. Het Ministerie van Klimaat en Groene Groei treedt hierbij namens het rijk op als coördinerend ministerie. Het programma NOVEX voert regie op basis van een goede interbestuurlijke samenwerking, met als concreet resultaat een gedeeld beeld van de opgaven, heldere voorwaarden en concrete uitvoeringsafspraken.	
13.3	In Zeeland is er op het ogenblik netcongestie op de lagere netvlakken. Dit probleem wordt niet veroorzaakt door een gebrek aan stroom want het Sloegebied heeft meerdere bronnen van stroom: de windparken op land en zee, een gascentrale, een kerncentrale en meerdere zonneparken. TenneT heeft in een recente publicatie bekendgemaakt dat de huidige Zeeuwse congestieproblemen pas over een jaar of 10 zullen zijn opgelost. Hierbij zijn hoogspanningsstations ook geen probleem, want er is recent een nieuw	Deze reactie gaat niet specifiek over het Hoogspanningsstation omgeving Sloegebied. Desalniettemin zullen we hieronder op de reactie in gaan. In het antwoord op reactie 13.1 is grotendeels al ingegaan op deze reactie. Aan dit antwoord willen we het volgende toevoegen. TenneT is verantwoordelijk en kundig voor wat betreft stabiliteit van het hoogspanningsnet. Via het MIEK en de Investeringsplannen van TenneT worden periodiek nut en noodzaak van infrastructuurprojecten ten behoeve van extra capaciteit van het hoogspanningsnet bepaald. Daarbij wordt ook rekening	Niet van toepassing.

Indiener	Reactie	Beantwoording	Doorwerking in documenten
	hoogspanningsstation opgeleverd. Er is echter wel een probleem om de grote hoeveelheid stroom die in het Sloegebied aankomt uit het Sloegebied weg te krijgen. Door hier nog een windmolenpark aan toe te voegen wordt het probleem alleen maar groter. M.a.w. de congestie wordt bewust vergroot. Het zou veel logischer zijn om de stroom van windparken verder West-Brabant in te brengen waar ook de grote afnemers van elektriciteit zijn gevestigd. De veronderstelde toekomstige Zeeuwse stroomvraag is in belangrijke mate direct gerelateerd aan de locatie van de aanlanding van stroom van zee voor wat betreft batterij-opslag en waterstofconversie. M.a.w. door de aanlanding te verplaatsen, verplaatst ook de vraag van netwerkcapaciteit. Waarbij ook de vraag van waterstofconversie waarschijnlijk wordt overschat omdat dit kostentechnisch in Nederland niet kan concurreren met het buitenland, zoals de recente EU-subsidieronde voor waterstofprojecten liet zien. In de zogenaamde waterstofladder is het aantal inzetgebieden voor waterstof sterk beperkt. Het is niet langer voorzien dat waterstof op middellange termijn ingezet zal gaan worden voor huishoudelijk gebruik. De keuze om gebruik te maken van een schaarse havenlocatie ontbreekt volledig. Er is geen enkele relatie met de haven. Zelfs de zeekabels komen over land naar het Sloegebied. Ieder willekeurig Brabants industrieterrein had volstaan en ook minder problematisch geweest dan de huidige keuze voor het Sloegebied. Kortom: toekomstige congestie op het 380 kV-net hangt direct samen met een onverstandige beleidskeuze van de aanlandingspunten van windparken op zee. De visie "Target Grid" van TenneT onderschrijft dit. Kerncentrales en windparken zijn volstrekt niet compatibel. Windparkstroom kan het best worden gecombineerd met zonneparken en batterij-opslag. Een kerncentrale is niet snel regelbaar en kan een tijdelijke windstilte niet effectief opvangen. Vanwege de hoge bouwkosten moet een kerncentrale vol continu en op vol vermogen draaien tegen een vaste stroomprijs. Het combineren van kerncentrales en windparken leidt enkel tot meer congestie. De conclusie moet	gehouden met de toekomstige industriële energievraag, die in de Cluster Energie Strategie (CES) wordt beschreven. Die verwachte toekomstige energievraag is groot. De aanvragen bij elkaar zijn goed voor 3,5 GW. Dit is vergelijkbaar met 8 keer het huidige elektriciteitsverbruik van de provincie Zeeland. De door indiener beschreven congestie in Zeeland heeft specifiek betrekking op het 150 kV hoogspannings- en het middenspanningsnet. Er is met name een tekort aan transportcapaciteit op het 150 kV net bij de koppelpunten Borssele en richting Zeeuws-Vlaanderen. De aansluiting van Net op zee Nederwiek 1 op het 380 kV hoogspanningsnet heeft hier geen relatie mee. Het 380 kV hoogspanningsnet in Zeeland wordt momenteel versterkt met de verdubbeling van de transportcapaciteit naar Rilland (project Zuid West 380-West). Daarnaast zijn er plannen voor een nieuwe 380 kV-verbinding naar Zeeuws-Vlaanderen, waar een grote toename in de vraag naar elektriciteit wordt voorzien vanwege verduurzamingsplannen van de industrie. Vervolgens wordt ook de afvoercapaciteit naar de landelijke ring versterkt met de nieuwe 380kV-verbinding Rilland-Tilburg (project Zuid West 380kV-Oost). Met deze netversterkingen is de capaciteit en de stabiliteit van het 380 kV-hoogspanningsnet gewaarborgd. Het Investeringsplan Net op Land 2024-2033 en het Investeringsplan Net op zee 2024-2033 van TenneT laten dan ook zien dat er – naast bovengenoemde projecten - geen aanvullende netversterkingen nodig zijn bij ingebruikname van de windparken Nederwiek 1 en IJmuiden Ver Alpha. De netinpassing van de windparken leidt niet tot onoplosbare stabiliteitsproblemen, mede ook omdat een groot deel van de elektriciteit van de windparken straks juist ook bedoeld is voor lokaal verbruik. De systeemstudie, die op 29 februari 2024 is gepubliceerd, kijkt naar de inpasbaarheid van twee kerncentrales in het energiesysteem in het jaar 2035. Dan zijn de windparken Nederwiek 1 en IJmuiden Ver Alpha al in gebruik. Uit de analyse komt naar voren dat, gegeven de uitgangspunten en aannames, de inpassing van twee grote nieuwe kerncentrales op de Maasvlakte óf bij Borssele in beide gevallen zou leiden tot lokale knelpunten in het hoogspanningsnet. Een combinatie van twee nieuwe kerncentrales met extra aansluitingen voor offshore windenergie na 2031 (dus bovenop de 21 GW ambitie uit routekaart 2030, waar Nederwiek 1 en IJmuiden Ver Alpha onder vallen) zou deze knelpunten verergeren. De systeemstudie geeft een eerste maar nog niet volledig beeld van de effecten op het hoogspanningsnet. Verder onderzoek is nodig. Dit vindt parallel en afgestemd plaats in de Integrale Effectenanalyse van het programma VAWOZ 2031-2040 en de Integrale Effectenanalyse voor de nieuwbouw	

Indiener	Reactie	Beantwoording	Doorwerking in documenten
	zijn dat dit plan enkel leidt tot nog meer congestie i.p.v. minder.	kerncentrales. Het aanvullende onderzoek – dat in het najaar van 2024 plaatsvindt – kijkt verder vooruit dan het eerder gekozen jaar 2035 en richt zich onder andere op de mogelijkheden voor zowel vraagstimulering in de clusters (bijvoorbeeld het verduurzamen en elektrificeren van industrie) als voor netuitbreidingen. Medio 2025 komt de beslisinformatie van zowel VAWOZ als de nieuwbouw bij elkaar en kan naar verwachting een integrale afweging gemaakt worden over de aanlanding, nieuwbouw, vraagstimulering en eventuele uitbreiding van infrastructuur.	
13.4	Doordat het cruciale congestiemanagementonderzoek (CMO) niet is meegenomen in deze participatieronde, worden de participanten misleid t.a.v. de uiteindelijke plannen. De participatieronde zou pas plaats moeten vinden nadat de aanbevelingen van het CMO verwerkt zijn in de gepubliceerde plannen. Er lijkt sprake van een salomitactiek waarbij iedere keer weer een extra plakje wordt aangesneden. Daarnaast is de indiener mede door het ontbreken van een masterplan bezorgd dat toekomstig aanverwante deelprojecten of infra- en klantaansluitingen sterk negatief kunnen doorwerken op de totale omgeving. De indiener geeft aan dat deze besluitvorming gaat over infrastructuur met een technische levensduur van meer dan 70 jaar. De relevante ontwikkelingen over deze termijn worden echter niet in beschouwing genomen. Ook daardoor is de indiener van mening dat er gemakkelijk voorbij wordt gegaan aan Optie 2 (Belgiëweg Oost).	Voor wat betreft het congestiemanagementonderzoek (CMO) en de verkabeling van de 150 kV verbindingen verwijzen we naar het antwoord op reactie 4.3. Hierbij merken we aanvullend op: de definitieve plannen/ontwerpen van het project landen in ontwerp projectbesluit en uiteindelijk in het projectbesluit. Op deze publicaties zijn inspraak (ontwerp projectbesluit), respectievelijk beroep (projectbesluit) mogelijkheden. Voor wat betreft het (ontbreken van) een masterplan verwijzen we naar het antwoord op reactie 13.2. Waarom locatie 2 Belgiëweg Oost niet is gekozen als concept voorkeursalternatief, is aangegeven in het antwoord op reactie 5.6. Bij de Integrale Effectenanalyse en het Milieueffectrapport is ook de impact op de toekomst meegenomen, daarnaast hebben medeoverheden lange termijn effecten ook meegewogen bij het bepalen van hun regioadvies (Liechtensteinweg).	Niet van toepassing.
13.5	De indiener kan zich niet vinden in de onderbouwing van de voorkeurslocatie. De indiener merkt op dat er een aantal aspecten niet in ogenschouw zijn genomen. De indiener vergelijkt de voorkeurslocatie aan de Liechtensteinweg met de locatie Belgiëweg Oost. De indiener merkt op dat beide locaties in het Sloegebied liggen en binnen de bestemming van het gebied passen. Echter ligt de locatie Liechtensteinweg relatief dicht bij de dorpskern van 's Heerenhoek. Hierom worden geluidswerende voorzieningen, ook voor lage frequenties, noodzakelijk geacht door de indiener. Voor de locatie aan de Belgiëweg Oost geldt dat er vrijwel geen nadelen zijn op het gebied van geluid.	Zie het antwoord op reactie 5.6.	Niet van toepassing.

Indiener	Reactie	Beantwoording	Doorwerking in documenten
	Omdat het terrein voor Locatie Belgiëweg Oost reeds vanaf de aanleg Sloegebied braak ligt, is het wrang en moeilijk te accepteren dat dit ruimtelijk zou conflicteren met de mogelijke komst van twee nieuwe kerncentrales. Ook het Waarborgingsbeleid kerncentrales van de rijksoverheid vormt geen belemmering voor de locatie. Bovendien is de locatie recent afgebakend met windturbines van windpark Enzee.		
13.6	De bovengrondse inlissing op de nieuwe 380 kV hoogspanningsverbinding vanaf locatie Liechtensteinweg in de Borsselepolder vergt een rigoureuze inbreuk op omgeving en landschap omdat hiermee regelmaat en schaal worden verbroken. Het karakter van het landschap wordt daardoor blijvend zwaar aangetast. Op basis van impact op leefomgeving en woonbeleving geeft Optie Belgiëweg Oost beduidend minder impact omdat de inlissing op de ZW 380 kV direct via een korte verbinding plaats vindt, direct ter hoogte van het bestaande hoogspanningsstation. Ook de mogelijkheid tot inlissing van een 380 kV kabel naar Terneuzen is vanaf locatie Belgiëweg Oost gunstiger.	Waarom locatie 2 Belgiëweg Oost niet is gekozen als concept voorkeursalternatief, is aangegeven in het antwoord op reactie 5.6. Wij hebben beoogd om zo zorgvuldig mogelijk een voorkeursalternatief voor te stellen. Hierbij hebben we een afweging gemaakt tussen een breed aantal belangen binnen de thema's: milieueffecten, omgeving, techniek, toekomstige ontwikkelingen en kosten. Over de gehele breedte is geconcludeerd dat alternatief 1 het beste scoort en is daarmee aangemerkt als voorkeursalternatief.	Niet van toepassing.
13.7	De indiener sluit wat betreft de verkabeling van de bestaande 150 kV aan bij de reactie van de Gemeente Borssele waarin "geen aanpassing in uitgangspunt verkabelen" als harde voorwaarde wordt gesteld.	Zie het antwoord op reactie 4.3.	Niet van toepassing.